

Kako komunicirati likovnim jezikom djece

Blaženka Šipek, odgajateljica mentorica
Dječji vrtić Ivane Brlić-Mažuranić, Zagreb

U tekstu se govori o suvremenom shvaćanju djeteta kao kreativnog bića sa specifičnim stvaralačkim potencijalima. Likovni jezik je urođena sposobnost stvaralačkog izražavanja i komuniciranja djeteta, jezik kojim dijete izražava svoja iskustva, doživljaje, znanja i ideje.

U suvremenom shvaćanju, dijete je kreativno biće sa specifičnim stvaralačkim potencijalima. Malaguzzi smatra da 'kreativnost izvire iz multiplih iskustava, potpomognuta je osobnim resursima te uključuje osjećaj slobode i smjelost iskoraka iznad poznatog' (Malaguzzi, 68, 1998.). Nacionalni kurikulum ističe kreativnost kao odgovnu vrijednost koju treba negovati, poticati i razvijati u različitim oblicima izražavanja i stvaranja. Likovni jezik je urođena sposobnost izražavanja i komuniciranja djeteta. Tu sposobnost djeca ne uče i ne preuzimaju od okoline, već se ona razvija iz prirodnih potencijala dječjeg bića, u vidu spontane interakcije unutrašnjeg svijeta djeteta i njegove okoline. Likovnim jezikom dijete kreativno izražava svoja iskustva, doživljaje, znanja, ideje, a proces tog izražavanja je važniji od rezultata. Djeca će se stvaralački izražavati kad im je dana sloboda da budu ono što jesu, kad gledaju i vide na svoj način, kad ih vodi njihova logika, kad imaju pravo na individualno izražavanje i stvaranje. Stoga je potrebno stvoriti prostorno-materijalno okruženje koje uključuje bogatstvo i promišljenost izbora materijala te njegovu stalnu dostupnost što djecu potiče na istraživanje i otkrivanje različitih likovnih materijala i tehnika i mogućnosti njihova korištenja.

Postoji nekoliko načina da kod djece pobudimo interes za likovno izražavanje i stvaranje onog što ih okružuje:

- usmjeravanje pažnje
- aktiviranje sjećanja
- maštanje
- zamišljanje
- igra likovnim materijalima.

Motiv gornjogradske ulične svjetiljke pokazao se kao snažan motiv za dječje stvaralaštvo. Aktivnosti koje su slijedile možemo podijeliti na one koje se odvijaju na dvodimenzionalnoj, slikovnoj razini te na one kojima je u realizaciji potreban trodimenzionalan prostor. U realizaciji svojih ideja, djeca su koristila:

- olovku kao najjednostavnije likovno sredstvo koje omogućuje bogatstvo detalja i fino nijansiranje linija, a zaokuplja ih oblik i položaj svjetiljke i sjena koja se pojavljuje;
- flomaster koji nudi izbor boja i nijansi boja, a djeca istražuju odnos veličina – ja u odnosu na svjetiljku;
- temperu koja djeci pruža mogućnost stvaranja novih boja i nijansi, a djeca izražavaju svoj vizualni doživljaj – oblik i funkciju lanterne te nevizualni doživljaj – osjećaj topline lampe na dlanu;
- tuš u boji djecu fascinira svojim žarkim bojama i potiče na stvaranje maštovitih oblika svjetiljki;
- pastelu koja ostavlja intenzivan,

zrnast, opipljiv trag na papiru u radu, nakon istraživanja snopa svjetlosti u mraku;

- boju za staklo koja ostavlja opipljiv, sjajan i gumenast trag na neobičnoj podlozi – plastičnoj foliji;
- ugljen – materijal čije mogućnosti djeca istražuju stvarajući linije različite debljine i intenziteta, a djecu zaokuplja perspektiva niza uličnih svjetiljki;

istražujemo i stvaramo

- glinamol – materijal koji je vrlo podatan te pruža mogućnost nastajanja trodimenzionalnog lika;
- papir u boji omogućava eksperimentiranje likovnom kompozicijom, stavljanje elemenata u razne pozicije;
- nestrukturirani materijal (papir, plastika, žica) koji potiče ekološku osviještenost djece da jednom upotrijebljeno mogu ponovo pretvoriti u nešto novo i zanimljivo;

Vrtić djetetu osigurava raznovrsne mogućnosti izražavanja i stvaralačke prerade vlastitih ideja, načina razumijevanja i doživljaja. Različite kognitivno–simboličke ekspresije djeteta shvaćaju se kao alatka za bolje razumijevanje djeteta i integralni dio cjeline odgojno–obrazovnog procesa u vrtiću. (Nacionalni kurikulum, 22, 2014).

- djeca traže i pronalaze nove materijale, poput lego-kocaka, za svoje maštovito kreiranje trodimenzionalne svjetiljke, čime se upotpunjuju i osamostaljuju njihove stvaralačke sposobnosti.

Literatura:

1. Belamarić, D. (1986.): *Dijete i oblik*. Zagreb: ŠK
2. Herceg, Rončević, Karlavariš (2010.): *Metodika likovne kulture djece rane i predškolske dobi*. Zagreb: Alfa

Dječji crtež kao komunikacijsko sredstvo djeteta i odrasloga

Vesna Vidović, odgajateljica savjetnica
Dječji vrtić Ivane Brlić Mažuranić, Zagreb

Može li dječji crtež biti komunikacijski posrednik između djeteta i odraslog? Nosi li on poruke koje će odraslima pomoći u podržavanju dječjeg razvoja? Mozaik spoznaja o djetetu odgajatelj, između ostalog, stvaraju i tumačenjem vrijednih poruka koje dijete crtežom šalje. Traganje za elementima kreativnosti u dječjim radovima omogućit će i odgajatelju i djetetu istinsko uživanje u procesu nastajanja, interakcijama i međusobnom upoznavanju.

Razumijevanje djeteta, oslušivanje poruka i signala koje nam šalje kroz svoj likovni izričaj, ključni je motiv komunikacije kroz likovnost. Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje podržava suvremena shvaćanja djeteta kao kreativnog bića, socijalnog subjekta, sukonstruktora znanja, individuu koja se razvija vlastitim razvojnim putem. Kreativnost kao odgojna vrijednost predstavlja osnovu razvoja djeteta u inicijativnu i inovativnu osobu. Što odgajatelj može učiniti da ove vrijednosti podrži? Odgovor bi mogao biti: promatrati,

oslušivati, podržavati i nenametljivo poticati. Jesu li postavke kreativnosti uistinu prepoznatljive u likovnom izričaju djeteta? Ako želimo jednostavno razmišljati, a pritom ipak izaći iz okvira i ne odustajati od vrijednosnih odrednica, pažljivim praćenjem razvoja likovnosti uvidjet ćemo da su ove postavke prvi dječji izbor i prirodna reakcija na poticaj. Praćenje ranog razvoja likovnosti otkriva da već prvi pokušaji likovnog izražavanja donose poruku koju nam dijete šalje, a tiče se spoznaja o životu koje je upravo otkrilo. U svojim prvim pokušajima

crtanja ljudi, dijete koristi jednostavne simbole – kružice i crte, gdje kružici označavaju oči, a horizontalne crte usta. Time nam dijete poručuje da ono s ljudima komunicira govorom i vizualno i da mu je to trenutno najvažniji oblik komunikacije. Pas dobiva i tijelo, jer djetetova komunikacija sa psom uključuje i taktilne osjete. Samo nekoliko mjeseci kasnije, dijete shvaća da ljudsko tijelo ima drukčiji položaj, pa crtajući čovjeka koristi okomitu liniju za položaj ljudskog tijela. Tako jasno naglašava razliku između različitih pojava života crtajući psu hori-